

Onderzoeksproject “Altermoderne Kunsteducatie”

Hoe zou hedendaagse, 21e eeuwse, relevante kunsteducatie voor jongeren er uit moeten zien?

Onderzoekers Marike Hoekstra en Talita Groenendijk buigen zich over die vraag aan de hand van de ideeën die Nicolas Bourriaud heeft over actuele beeldende kunst¹. Kunstenaars werken volgens hem niet langer vanuit één culturele oorsprong, maar vanuit een mondiale, veranderende en cultureel gemixte context. Dat past in de wereld waar ook jongeren nu in leven: een wereld van globalisering en culturele hybriditeit.

Opzet van het project

Het project Altermoderne Kunsteducatie bestaat uit het ontwikkelen en uitvoeren van projecten beeldende vorming van 8 weken op zes V.O. scholen, die door docenten zelf worden ontworpen binnen het kader van een ontwikkelgroep, aan de hand van inhoudelijke criteria van een actieve, procesgerichte, leerlinggestuurde, interculturele cultuureducatie.

Om dit te bereiken heeft een groep van 7 V.O. docenten in het schooljaar 2011-2012 samen met de onderzoekers van het Lectoraat Kunst- en Cultuureducatie gewerkt aan het ontwikkelen van mogelijke uitwerkingen van Altermoderne Kunsteducatie in de lespraktijk.

Training docenten/ontwerpen projecten: Docenten zijn door de onderzoekers ondersteund in het ontwerpproces met een training van 2 dagdelen.

Intervisie: In de loop van het schooljaar is de ontwerpgroep nogmaals vier keer bij elkaar gekomen om met elkaar te reflecteren op het ontwerp, de uitvoering en de resultaten van de projecten, ondersteund door de onderzoekers.

Clankbordgroep: Een klankbordgroep waarin naast diverse onderzoekers ook docenten van de Academie zitting hebben heeft het project inhoudelijk van feedback voorzien.

Uitvoering: Projecten zijn in de loop van het studiejaar door de docenten zelf uitgevoerd. Docenten hebben verslag gedaan van de uitvoering van hun project en delen ervaringen met de onderzoekers en met elkaar. Studenten van de Academie voor Beeldende Vorming zijn voor hun stage aan de projecten toegevoegd om met docenten samen te werken of om het uitvoeringsproces vast te leggen.

Deelnemende scholen: Hervormd Lyceum West, Berlage Lyceum, Spinoza Lyceum, Fons Vitae Lyceum (Amsterdam), het Adriaan Roland Holst College (Hilversum) en het Zernike College (Groningen).

Relatie met onderzoek naar Altermoderne Kunsteducatie

In opdracht van het Lectoraat Kunst en Cultuureducatie aan de AHK is onderzoek gedaan naar hoe docenten de theoretische uitgangspunten voor Altermoderne Kunsteducatie (AMKE) naar de praktijk vertalen en hoe docenten en leerlingen dit ervaren. In 2010-2011 hebben de onderzoekers de theoretische uitgangspunten uitgewerkt en beschreven en een tweetal pilotprojecten laten uitvoeren door een student van de masteropleiding Kunsteducatie (op het Zuiderlichtcollege en OSBijlmer) waarin criteria van Altermoderne Kunsteducatie zijn toegepast. Naar aanleiding van de pilot zijn doelstellingen voor het hoofdproject vastgesteld.

De uitwerkingen in de 7 projecten zijn de basis voor het praktijkonderzoek. Na afloop van de projecten zijn de docenten geïnterviewd. Leerlingen zijn via vragenlijsten bevraagd naar hun ervaringen tijdens de projecten.

Doel van het ontwikkel-/onderzoeksproject was het interactief ontwikkelen van lesmateriaal door samenwerking tussen docenten en onderzoekers, leerlingen en studenten als belangrijke aanvulling op

¹ Bourriaud, N. (2009) *The radical*. Lucas & Sternberg, New York

het bestaande cultuureducatieve aanbod op V.O. scholen en op aanbod van de Academie voor Beeldende Vorming.

Beleid

Zowel in het buitenland (o.a. Wilson, 2003; Steers, 2007) als in Nederland (Haanstra, Van Strien & Wagenaar, 2006) hebben V.O. scholen en hun docenten beeldende vorming problemen om ontwikkelingen in de wereld van de kunsten en in de beeldcultuur van de jongeren een plaats te geven in het onderwijs. Sommigen negeren de veranderingen, anderen voegen enkele nieuwe aspecten toe aan het curriculum. Dit laatste noemt Wilson de 'domesticatie' van hedendaagse kunst en populaire beeldcultuur, het op beperkte schaal toelaten ervan, maar ze tevens ontdoen van hun lading, en daarmee van hun potentiële educatieve kwaliteit: de exploratie van de hedendaagse maatschappij. De derde mogelijkheid is om de uitdaging aan te gaan en het bestaande gestructureerde curriculum deels vaarwel te zeggen.²

Met eerdere projecten (No Landscapes en Mediacultuur) heeft de Academie voor Beeldende Vorming initiatieven genomen om curriculum te ontwikkelen dat aansluit bij ontwikkelingen in de kunst en in de beeldcultuur van jongeren. (bijlage 4)

De didactische visie van de Academie gaat uit van 'authentiek leren'. Altermoderne Kunsteducatie kan worden gezien als een uitwerking daarvan, waarin interculturaliteit, didactische opvattingen en altermoderne identiteit samen komen. Altermoderne Kunsteducatie zou op de volgende manieren in het curriculum aan bod kunnen komen:

- Profielvak interculturaliteit
- Onderdeel stage en stageprojecten
- Vakdidactische projecten in het 3^e jaar (zoals het ontwerpen van interactief CKV onderdeel)
- Onderwerp van 3^e of 4^e jaars onderzoek.
- AHK keuzevak, bereikt studenten van alle faculteiten van de AHK

In de motivatie van de deelnemende docenten is het ontwikkelen van uitwerkingen die ruimte bieden aan 21^e -eeuwse thema's als interculturaliteit en gedeelde jongerencultuur veel genoemd.

Samenwerking

Het project is een samenwerking tussen de Academie voor Beeldende Vorming en het Lectoraat Kunst en Cultuureducatie van de AHK en de Master Kunsteducatie. Voor het project is samenwerking gezocht met docenten van V.O. scholen in Amsterdam via een oproep op digischool en de Mocca nieuwsbrief en door docenten persoonlijk te benaderen. In eerste instantie hebben 15 docenten gereageerd, waaruit een selectie is gemaakt. Er is gestreefd naar een diverse samenstelling van de ontwerpgroep, zowel wat betreft de scholen (VWO-HAVO-VMBO, culturele diversiteit) en docenten. Samenwerking met culturele instellingen of individuele kunstenaars was onderdeel zijn van mogelijke uitwerkingen.

Het Amsterdams Fonds voor de Kunsten heeft aan het project bijgedragen door toekenning van financiële middelen uit de Plusregeling Cultuureducatie

Projectleiding

² Steers, J. (2007) The ever-expanding art curriculum – is it teachable or sustainable? *International Journal of Art & Design Education*

Wilson, B. (2003). Of diagrams and rhizomes: Visual culture, contemporary art and the impossibility of mapping the content of art education. *Studies in Art Education*, 44(3), 214-229.

Haanstra, F., E. van Strien en H. Wagenaar (2006). *Docenten en leerlingen over de lespraktijk beeldende kunst en cultuur*. Amsterdam: Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten, Lectoraat Kunst en Cultuureducatie.

De projectleiding lag inhoudelijk bij Marike Hoekstra (onderzoeker). Organisatorisch is het project ondersteund door Corine van Arragon (faculteitsmanager BVO) en Wyske de Man (coördinator stages- en projecten BVO).